

Klasa 8C język polski S. Budzyńska

Czas wykonania od 04.05.2020 do 08.05.2020 r.

Temat: Powtarzamy i utrwalamy nasze wiadomości ze słowotwórstwa, część 2.

Materiał: podręcznik „Myśli i słowa, klasa 7” s. 289-296

Pamiętaj , że:

- wyrazy pochodne tworzymy za pomocą formantów dodanych do podstawy słowotwórczej,
- formanty nadają wyrazom określone znaczenie,
- znaczenie zawarte w podstawie słowotwórczej jest wspólne dla wyrazu podstawowego i pochodnego,
- znaczenie zawarte w formancie jest właściwe tylko wyrazowi pochodnemu,
- niektóre formanty mogą pełnić kilka funkcji, np. formant **-acz** tworzy nazwy wykonawców czynności-*spawacz* i nazwy narzędzi-*spinacz*,
- wyrazy pochodne należą do różnych grup (kategorii) znaczeniowych.

Funkcje formantów:

- ek** (w połączeniu z rzeczownikami), **-utki** (w połączeniu z przymiotnikami) tworzą zdrobnienia wyrazów: *malutki, kotek*;
- isko, -ydło,-al** – tworzą zgrubienia: *psisko, wilczyško*;
- nia, -alnia,-arnia, -ownia**-oznaczają miejsca: - *pracownia, przędzalnia, księgarnia, siłownia*;
- arz, -ca,-ak, -ista**- tworzą męskie nazwy wykonawców czynności: *malarz, aptekarz, doradca, strażak, programista*;
- ak,-anin,-czyk, -ik, -ańczyk, -ec, -in** - tworzą nazwy mieszkańców: *Anglik, Koreańczyk, Warszawa-warszawianin, Amerykanin, Słowak, Duńczyk, Litwin, Ukrainiec*;
- ka, -nica, --yni** – tworzą nazwy żeńskie od odpowiednich męskich: *sąsiad-sąsiadka, uczeń-uczennica, mistrz-mistrzyni*;
- anie, -enie** -tworzą nazwy czynności: *śpiewanie, mówienie*;
- ość, -ota, Φ , -stwo** – tworzą nazwy cech: *młodość, głupota, czerń; biel, męstwo*;
- ak,-acz,-nik,-arka**- tworzą nazwy narzędzi: *pisak, podgrzewacz, grzejnik, drukarka*;

--acz,-ak,- arz,-nik,-iciel,-ca-tworzą nazwy wykonawców czynności: *gracz, pływak, piekarz, kierowca, ratownik, myśliciel.*

Zapamiętaj:

Wyrazy pochodne od jednego wyrazu podstawowego tworzymy przez:

-dodanie przedrostka: czytać-przeczytać

-dodanie przyrostka: pisać-pisarz

-dodanie przyrostka i przedrostka: las-zalesić

-odrzućcie zakończenia wyrazu podstawowego: słuchać-słuch.

Wyrazy, które pochodzą od wyrażenia przyimkowego piszemy łącznie:

przy drodze-przydrożny

pod nogą-podnózek

pod zamkiem-podzamcze

Zadanie nr1

Utwórz po dwa wyrazy z użyciem podanych przyrostków :

-arnia,-arz,-anin,-ość,-ak

.....

Zadanie nr 2

Zapisz wyrażenia przyimkowe, od których powstały rzeczowniki: *zagłówek, Zalesie, podkolanówka.*

Rodzina wyrazów - <https://sjp.pwn.pl/sjp/rodzina-wyrazow;2515563.html>

Grupa wyrazów, które mają wspólne podstawowe znaczenie. Podstawowe znaczenie jest zawarte w rdzeniu.

Rdzeń- część wyrazu powtarzająca się w wyrazach należących do jednej rodziny.

W rdzeniu mogą występować oboczności.

Wyrazy pokrewne- <https://sjp.pwn.pl/sjp/wyraz-pokrewny;2540423.html>

Wyrazy pokrewne: **dom, domowy, domek, domeczek, podomka, bezdomny, domator**

Zadanie nr 3

Od wyrazów *mówić, pisać* utwórz nazwę;

wykonawcy czynności, czynności.